

Kadınların mekânsal deneyimleri: Kahramanmaraş depremi üzerine bir araştırma*

Women's spatial experiences: A research on Kahramanmaraş earthquake

Esra Beyazıt¹

Şule Kısakürek²

Sebahat Açıksöz³

Öz

Deprem gibi büyük ölçekli afetler, toplulukların yaşam biçimlerini ve mekânsal deneyimlerini köklü biçimde dönüştürmektedir. Bu çalışma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrasında konteyner kentlerde yaşayan kadınların mekânsal deneyimlerini Peyzaj Mimarlığı perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel yöntemi anket olup, Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde yaşayan 80 kadın katılımcıyla yürütülmüştür. Anket formu; barınma, güvenlik, hijyen, mekânsal düzenlemeler, afet yönetimine katılım ve yeşil alan kullanımı gibi başlıklarda 5'li Likert ölçeği sorularından oluşmuştur. Elde edilen veriler SPSS 28.0 programında analiz edilmiş; tanımlayıcı istatistikler ve güvenilirlik testleri uygulanmıştır. Bulgular, kadınların özellikle geçici barınma alanlarında güvenlik ve mahremiyet eksikliğini en önemli sorun olarak gördüklerini; yeşil alanların ise psikolojik iyileşme sürecine katkı sağlayan mekânlar olarak değerlendirildiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, aydınlatma sistemleri ve acil durum butonlarının güvenlik algısını güçlendiren temel unsurlar olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın özgün katkısı, afet sonrası mekânsal düzenlemelerde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı peyzaj tasarımının önemini vurgulaması, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı peyzaj-planlama tasarımı için kavramsal ilişkiler ağını ortaya koyması ve konteyner kentler üzerinden somut bir model önerisi geliştirmesidir. Sonuç olarak, afet sonrası kadınların mekânsal deneyimlerinin dikkate alınması; güvenlik, erişilebilirlik ve özel ihtiyaçlara duyarlı mekânsal çözümler geliştirilmesiyle daha kapsayıcı ve sürdürülebilir kentlerin inşa edilmesine katkı sağlayacaktır. Çalışma, Peyzaj Mimarlığının afet sonrası toplumsal cinsiyet odaklı tasarım süreçlerinde üstlenebileceği özgün rolü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet sonrası peyzaj tasarımı, Kadın odaklı tasarım, Kentsel yaşam kalitesi, Konteyner kentler, Toplumsal cinsiyet eşitliği

Abstract

Large-scale disasters such as earthquakes profoundly transform communities' lifestyles and spatial experiences. This study aims to examine the spatial experiences of women living in container cities following the February 6, 2023 Kahramanmaraş Earthquake from a landscape architecture perspective. The primary research method was a survey conducted with 80 female participants living in the districts of Onikişubat and Dulkadiroğlu. The survey form consisted of 5-point Likert scale questions on topics such as shelter, safety, hygiene, spatial arrangements, participation in disaster management, and use of green spaces. The data obtained were analyzed using SPSS 28.0 software; descriptive statistics and reliability tests were applied. The findings revealed that women perceived the lack of security and privacy, especially in temporary shelter areas, as the most significant problem; green spaces, on the other hand, were evaluated as spaces contributing to the psychological recovery process. Furthermore, it was determined that lighting systems and emergency buttons are fundamental elements that enhance the perception of safety. The original contribution of the study is that it emphasizes the importance of gender-sensitive landscape design in post-disaster spatial arrangements, reveals the conceptual relationship network for gender equality-sensitive landscape planning and design, and develops a concrete model proposal through container cities. In conclusion, taking into account women's spatial experiences after disasters will contribute to the construction of more inclusive and resilient cities by developing spatial solutions that are sensitive to safety, accessibility, and specific needs. The study reveals the unique role that landscape architecture can play in post-disaster gender-focused design processes.

Keywords: Post-disaster landscape design, Women-centered design, Urban quality of life, Container cities, Gender equality

¹ Assist. Prof. Dr., Siirt University, Faculty of Fine Arts and Design, Department of Landscape Architecture, Siirt, Türkiye

² Assoc. Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Forestry, Department of Landscape Architecture, Kahramanmaraş, Türkiye

³ Prof. Dr. Bartın University, Faculty of Engineering, Architecture and Design, Department of Landscape Architecture, Bartın, Türkiye.

Corresponding Author:
Esra Beyazıt

Citation:

Beuazıt, E., Kısakürek, Ş. & Açıksöz S.. (2026). Kadınların mekânsal deneyimleri: Kahramanmaraş depremi üzerine bir araştırma. *IDEALKENT*, 51, e1642968
<https://doi.org/10.26466/opusisr.1642968>

Open Access Statement:

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). This license permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original author(s) and the source are properly credited. The original publication in *IDEALKENT* must be cited in accordance with accepted academic practice.

Review Note:

Evaluated by Double-Blind Peer Review

Ethics Reporting:

To report potential ethical concerns, contact:
bilgi@idealkentdergisi.com

Similarity screening was conducted via intihal.net.

* This article was presented at the 9th Urban Studies Congress.

Giriş

Depremler, dünyanın birçok bölgesinde doğal bir tehdit oluşturmakta ve genellikle büyük çaplı yıkımlara neden olmaktadır (Frijters vd., 2021; Lim, 2016). Bu yıkımlar, can kayıpları, maddi hasarlar, altyapının çökmesi ve uzun vadeli sosyo-ekonomik sorunlar olarak kendini göstermektedir (Türer Başkaya, 2023). Türkiye, jeolojik yapısı nedeniyle dünyanın en aktif deprem kuşaklarından birinde yer almaktadır. Bu sebeple, tarihte Türkiye'nin farklı bölgelerinde birçok büyük deprem yaşanmıştır. Son olarak, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen büyük deprem, ülkenin doğu ve güneydoğusundaki 11 kenti ciddi şekilde etkilemiştir (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2023).

Depremler toplumun geneline ciddi etkiler yaparken, kadınlar bu süreçten özel ve daha karmaşık şekillerde etkilenmektedir (Roncone vd., 2013; Usta vd., 2024; Zhang vd., 2015). Yapılan araştırmalar, kadınların depremler sırasında ve sonrasında erkeklere kıyasla daha fazla ve çeşitli risklerle karşılaştığını ortaya koymaktadır (Mızrak vd., 2021; Tomak vd., 2024; Yang vd., 2021). Bu riskler arasında gelir eşitsizliği, zorunlu göç, cinsel şiddet gibi toplumsal etmenler ile düzensiz ve yetersiz kent tasarımları, kadınların afetlere karşı kırılganlığını artıran başlıca unsurlar olarak öne çıkmaktadır (Cutter, 2017; Drolet vd., 2015; Ruberto, 2018). Özellikle, kadınlar depremler gibi büyük afetlerde erkeklere göre daha fazla zarar görmekte; kurtulan kadınlar ise iyileşme sürecinde cinsel şiddet riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (True, 2013). Kadınların güvenliğini göz ardı eden kent tasarımları, afet durumlarında yeterli sığınma alanlarının bulunmaması gibi sorunlar da kadınları savunmasız hale getirmektedir (Mızrak vd., 2021).

Bu kapsamda, kentsel peyzaj tasarımının, afet süreçlerinde kadınların ihtiyaçlarını daha iyi anlayarak bu ihtiyaçlara uygun mekânlar geliştirmede önemli bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. Kentsel alanlarda güvenli, erişilebilir ve kadın dostu mekânlar oluşturulması, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmaya yönelik bir adım olabilir. Bu tür mekânlar, kriz anlarında güvenli sığınma alanları sunarken afet sonrası rehabilitasyon süreçlerini de destekleyerek

kadınların yaşam kalitesini yükseltmektedir (Abanoz ve Vural, 2023; Can ve Saka, 2022; İlhan vd., 2024). Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı tasarım ilkeleriyle bütünleşen Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini, afet sonrası kadınların karşılaştığı zorluklara sürdürülebilir çözümler geliştirme potansiyeline sahiptir (Risteen, 2022).

Depremler sonrası büyük yeşil alanların geçici barınma ve toplanma alanı olarak kullanılması hem uluslararası örneklerle hem de bilimsel araştırmalarla güçlü şekilde desteklenmektedir. Yeşil alanlar, hızlı tahliye, geçici barınma, temel hijyen ve toplumsal dayanışma için kritik altyapı sunmaktadır.

Uluslararası örnekler de bu durumun önemini göstermektedir. Örneğin, 1995 Hanshin-Awaji (Kobe) Depremi'nde Nishinomiya Parkı gibi büyük yeşil alanlar geçici barınma alanı olarak kullanılmış ve temel hijyen tesisleri bu parkların içine entegre edilmiştir. 1923 Kanto Depremi sonrasında Tokyo'daki Ueno Parkı, yangınlardan korunmak ve güvenli toplanma sağlamak amacıyla kritik bir rol üstlenmiştir (Liu vd., 2022). Japonya, ABD, İngiltere ve Çin gibi ülkelerde, yeşil alanların afet yönetim sistemlerine entegrasyonu yasal ve planlama düzeyinde benimsenmiştir. Japonya'da 1923 Kanto ve 1995 Kobe depremlerinde, nüfusun %70'inin parklara sığındığı raporlanmıştır. 2010 Şili Concepción Depremi ve ardından gelişen tsunami sürecinde, kent meydanları ve kıyı parkları hem tahliye hem de toplumsal dayanışma alanı olarak işlev görmüştür. Benzer şekilde, San Francisco Depremi (1906) sonrasında Golden Gate Park gibi büyük açık alanlar, kadın ve çocukların güvenliği için geçici barınma bölgelerine dönüştürülmüştür (Cao vd., 2018; Liu vd., 2022; Villagra vd., 2021; Wei vd., 2020).

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi'nden etkilenen kadınların konteyner kentlerde yaşadıkları mekânsal deneyimleri inceleyerek, afet sonrası kadınların güvenlik algıları, temel gereksinimlere erişimleri, hijyen alanlarının yeterliliği, görünmeyen emek yükleri, sağlık ve yeşil alanlara erişimleri ile afet yönetim süreçlerine katılımlarını değerlendirmektedir. Bu kapsamda, Kahramanmaraş kentinde konteyner yerleşim alanları incelenerek, toplumsal cinsiyete duyarlı tasarım ilkelerine dayalı bir mekânsal model önerisi

geliştirilmiştir. Ayrıca, kadınların afet sonrası mekân kullanımlarına ilişkin algı ve deneyimlerini ölçmek amacıyla 5'li Likert ölçeği üzerinden anket uygulaması yapılmış ve veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Araştırma, görsel modeller, planlama önerileri ve anket bulguları ile afet sonrası toplumsal cinsiyete duyarlı peyzaj tasarımına yönelik kuramsal ve pratik katkılar sunmayı hedeflemektedir.

Araştırma; alana ve konuya ilişkin ilgili araştırmalar incelenmiş ve anket bulguları ile bütünleştirilerek, "Peyzaj Mimarlığı disiplininin afet sonrası toplumsal cinsiyete duyarlı mekân tasarımlarında nasıl yönlendirici bir rol üstlenebilir?" sorusuna yanıt aranmıştır. Böylece, gelecekte benzer afet durumlarında uygulanabilecek sürdürülebilir, güvenli ve kapsayıcı toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı peyzaj planlama ve tasarımına yönelik öneriler sunulmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrası konteyner kentlerde yaşayan kadınların mekânsal deneyimlerini sosyo-psikolojik, kültürel ve fiziksel boyutlarıyla analiz etmektir. Çalışma, kadınların güvenlik, barınma, hijyen, görünmeyen emek ve yeşil alan kullanımı gibi mekânsal gereksinimlerini değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular ışığında toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı peyzaj planlama ve tasarım yaklaşımı için model önerisi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece, afet sonrası kadınların mekânsal deneyimlerinin toplumsal dayanaklılığa katkısı bütüncül biçimde değerlendirilmektedir.

Depremlerde kadın olmak

Depremler sırasında ve sonrasında kadınların karşılaştığı zorluklar, çok katmanlı ve karmaşık bir yapıya sahiptir (Clissold vd., 2020). Literatürde, afetlerden kadınların erkeklere kıyasla daha fazla etkilendikleri ortaya konmuştur (Enarson, 2000; Tor ve Güneş, 2023, s. 627). Kadınların deprem sırasında ve sonrasında yaşadıkları sorunlar; barınma, güvenlik, temel ihtiyaçlara erişim, hijyen, özel gereksinimlere yönelik mekânsal düzenlemeler, sağlık hizmetlerine erişim, afet yönetimi süreçlerine katılım ve görünmeyen emek yükleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu alanlardaki yetersizlikler, kadınların iyileşme

sürecinde yaşadıkları zorlukları daha da derinleştirmektedir.

Güvenlik ve Barınma: Depremler sonucunda evlerin yıkılması veya ağır hasar görmesi, özellikle kadınlar ve çocuklar gibi hassas grupların geçici barınma alanlarına yerleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak bu süreç, kadınlar açısından ciddi güvenlik sorunlarını beraberinde getirmektedir (Juran ve Trivedi, 2015; United Nations, 2015). Geçici barınma alanlarının kadınların özel gereksinimlerini dikkate alacak şekilde tasarlanmamış olması, cinsel saldırı ve şiddet riskini artırarak bu alanların güvensiz olarak algılanmasına yol açmaktadır (Yaman ve Akyurt, 2013). Özellikle çadır kentlerde kullanılan fermuarlı kapı sistemleri kadınların kendilerini güvende hissetmelerini engellerken; umumi tuvaletlerin konumu ve yetersiz aydınlatma da güvenlik tehditlerini artırmaktadır. Bu koşullar, cinsel şiddet ve taciz olaylarının artmasına neden olmakta, ataerkil toplum yapısı ve kültürel baskılar ise mağdurların şikâyet mekanizmalarına başvurmalarını engelleyerek görünmeyen travmaların oluşmasına yol açmaktadır. Afetler, normal koşullarda koruyucu işlev gören sosyal normların çözülmesine ve toplumsal düzenin bozulmasına neden olmakta, bu durum da şiddet ve cinsel şiddetin artışını beraberinde getirmektedir (Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, 2016). Deprem sonrası kayıpların yarattığı psikolojik yükün yanı sıra cinsel şiddet ve taciz vakaları, kadınların travmalarını derinleştirmektedir. Geçici barınma alanlarında kadınların güvenliğini artırmak için aydınlatma, ayrı tuvalet ve duş alanları, güvenlik kameraları ve acil yardım mekanizmaları gibi mekânsal düzenlemelerin yapılması, dirençli toplumların inşasında hayati önem taşımaktadır.

Hijyen: Kadınların hijyen ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi ise sağlık ve psikolojik durumlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Afet sonrası kadınların temel hijyen malzemelerine erişimine olanak sağlayıcı düzenlemelerin bütüncül bir bakış açısı ile oluşturulmaması kadınlara özel hijyen malzemelerine erişiminde mağduriyetler oluşturmaktadır (Sphere Association, 2018). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrasında depremzede kadınların kişisel

hijyen ürünlerini “fısıldanan ihtiyaçlar” olarak aktaran; Eşit Adımlar Sivil Toplum Kuruluşu (STK)’nın Raporu’nda bu ihtiyaçların ivedilikle ve rahatlıkla karşılanabilmesi için Türk Kızılayı’nın kadınlara özel WhatsApp ağı kurduğu ifade edilmektedir (Eşit Adımlar, 2023). Hijyen ürünlerine erişimde yaşanan problemlere ek olarak kadınların tuvaletleri kullanmasında da sorunlar bulunmaktadır. Deprem sonrasında geçici barınma alanları kurulana kadar umumi tuvaletlerin bulunmaması, daha sonra ise nüfusa uygun sayıda tuvalet yapılmaması hijyen koşullarını olumsuz etkilemektedir. Kadın-erkek ortak kullanılan üniteler mahremiyet sorununa yol açarken, temiz suya erişimde yaşanan sıkıntılar idrar yolu enfeksiyonları, cilt hastalıkları ve bulaşıcı hastalık riskini artırmaktadır. Bu durum özellikle hamile, yaşlı ve kronik hastalığı olan kadınlar için daha büyük tehlike oluşturmakta; yetersiz sağlık altyapısı kadınların ve bakımını üstlendikleri kişilerin sağlığını riske atmaktadır (Mızrak vd., 2021, s. 2259). Kadınların özel ihtiyaçlarını göz ardı eden müdahaleler, afet sonrası hizmetlerin etkinliğini azaltmaktadır (Işık vd., 2015, s. 5771; United Nations, 2015).

Sağlık Hizmetlerine Erişim: Afet sonrası sağlık hizmetleri, özellikle kadın sağlığı, doğum hizmetleri ve psikososyal destek açısından kritik öneme sahiptir. Kadınların cinsiyet temelli sağlık ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi, uzun vadeli sağlık ve psikolojik sorunlara yol açmaktadır (Tor ve Güneş Yüce, 2023, s. 628). Literatürde, afet sonrası kadınların doğum öncesi ve sonrası hizmetlere erişimde yaşadıkları zorlukların hem anne hem de çocuk sağlığı üzerinde ciddi olumsuz etkiler doğurduğu belirtilmektedir (UNFPA, 2023). Geçici barınma alanlarında kadın sağlığı ve doğum hizmetleri gibi sağlık hizmetlerine erişim için gerekli mekânsal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Görünmeyen Emek Biçimleri: Deprem sonrası konteyner ve çadır kentlerde kadınların ev içi rolleri (çocuk ve yaşlı bakımı, yemek, çamaşır yıkama vb.) görünmeyen emek biçimlerinin devam etmesine neden olmaktadır. Bu durum, kadınların mekânsal kullanımlarını artırmakta, ancak aynı zamanda bu hizmetlere erişimde yaşanan zorluklar kadınların

yükünü daha da ağırlaştırmaktadır (Alston, 2013; Işık vd., 2015). Görünmeyen emek, afet sonrası mekânsal düzenlemelerde kadınların ihtiyaçlarını ön plana çıkaracak şekilde dikkate alınmalıdır.

Afet Yönetimi ve Katılım: Toplumsal yapıda üstlendikleri roller nedeniyle, kadınların afet planlama ve müdahale süreçlerine aktif katılımı hayati önem taşımaktadır (Juran ve Trivedi, 2015). Kadınların karar mekanizmalarına dâhil edilmesi, afet yönetiminde daha kapsayıcı ve hassas politikaların geliştirilmesini sağlarken; kadınların afet yönetimi eğitimi ve bilgilendirme programlarına katılımı, mekânsal düzenlemelerde aktif rol alması, toplumun genel afet hazırlığı ve müdahale kapasitesini güçlendirmektedir (Enarson ve Meyreles, 2004). Literatürde, kadınların afet yönetimi süreçlerine katılımının, toplulukların iyileşme kapasitesini artırdığı vurgulanmaktadır (Bradshaw, 2013; Fordham, 1998). Bu bakımdan, kadınların afet sürecindeki katılımı ve eğitimi, sürdürülebilir ve dirençli toplumlar oluşturma hedefinde kritik bir rol oynamaktadır.

Bu bağlamda, kadınların ihtiyaç ve deneyimlerine duyarlı yaklaşımlar geliştirerek afetlere karşı daha dirençli ve kapsayıcı topluluklar oluşturmak mümkündür. Afet yönetimi süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir perspektifin benimsenmesi, kadınların özel ihtiyaçlarına yönelik kapsayıcı çözümler üretilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Kadın dostu mekânların oluşturulması, afet sonrası iyileşme ve dayanıklılık süreçlerinde kadınların kamusal alanları güvenli bir şekilde kullanabilmesini sağlayarak toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen mekanizmaların gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu noktada, Peyzaj Mimarlığı güvenli ve işlevsel kamusal alanların tasarlanması aracılığıyla bu hedefe önemli katkılar sunabilecek bir disiplin olarak öne çıkmaktadır.

Afet sonrası mekânların yalnızca barınma ihtiyacını karşılayan yapılar olarak değil, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle planlanan kapsayıcı mekânlar olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu noktada, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı tasarım anlayışı, kadınların ihtiyaçlarına yanıt verecek ve mekânsal deneyimlerini iyileştirecek bir çerçeve sunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı tasarım

Eşitsizliğin sürdüğü kentsel mekânda, farklı yaşam biçimleri ve toplumsal konumlar içinde tüm kadınların rahat, kolay ve güvenli bir yaşam sürmelerine katkıda bulunmak için kent planlama ve mekânsal tasarım önemli bir araç olmalıdır (Mostofa vd., 2024). Kadın kullanıcıya uygun biçimde planlanmış ve tasarlanmış kentler ile kadınların ihtiyaç ve talepleri gözetilerek eşitlikçi şekilde düzenlenmiş kentsel hizmetler, kadınların yaşamına olumlu katkılar sağlayacak, yaşam koşullarını kolaylaştıracak ve kenti erkeklerle eşit biçimde deneyimlemelerine imkân tanıyacaktır (Mostofa vd., 2024; Terraza vd., 2020).

Şehir planlama ve tasarım süreçlerinde toplumsal cinsiyet açısından eşitlikçi ve kadın dostu bir yaklaşım benimsenmesi, her kesimden kadının kent yaşamına katılımını artıracak; erişimlerini güçlendirecek ve kentteki deneyimlerinin daha güvenli ve kolay olmasını sağlayacaktır. Bu açıdan bakıldığında, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, kadın dostu yaklaşım, toplumun tüm üyelerinin (kadınlar, erkekler, kız ve erkek çocukları) kentsel hayata eşit katılımını garanti altına almayı hedeflemektedir (Terraza vd., 2020).

Ayrıca bu yaklaşım, kadınlar arasındaki farklılıklara da yanıt verebilecek esneklikte olup, eşitsizlikleri azaltmaya yönelik araçlar ve yöntemler geliştirmeyi öngörmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı tasarımın, özellikle deprem sonrası geçici barınma alanlarında dikkate alınması kritik bir gerekliliktir. Çünkü afetin yarattığı travmalara ek olarak mekânsal zorluklar, kadınların yaşamını daha fazla olumsuz etkilemektedir.

Ancak toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı tasarımın kent mekânında somut karşılık bulabilmesi, planlama ve uygulama süreçlerinde disiplinler arası bir yaklaşımı gerektirmektedir. Bu noktada, mekânı ekolojik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla ele alan Peyzaj Mimarlığı disiplini, kadın odaklı tasarımların geliştirilmesi için güçlü bir uygulama alanı sunmaktadır.

Kadın odaklı peyzaj tasarımı

Kadın odaklı peyzaj tasarımı, afet sonrası süreçlerde kadınların fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını merkeze alan bir planlama yaklaşımıdır. Bu anlayış, mekânın fiziksel özelliklerinin yanı sıra toplumsal ilişkilerin, güç dinamiklerinin ve duygulanımsal deneyimlerin bir yansıması olduğunu kabul etmektedir (Günaçan ve Erdoğan, 2018). Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini bu yönüyle, afet sonrası yeniden yapılanma süreçlerinde kadınların gündelik yaşamlarını güvenli, erişilebilir ve psikolojik açıdan destekleyici biçimde sürdürebilmelerini sağlayan mekânsal çözümler üretme potansiyeline sahiptir.

Özel alan, bireyin mahremiyetini temsil eden, dışarıya kapalı mekânları ifade ederken; kamusal alan, toplumsal yaşamla bütünleşmiş, herkesin erişimine açık ortak mekânları tanımlamaktadır (Özbek, 2001, s. 32; Güdücü, 2015, s.60; Kulak, 2023, s.121). Toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında, bu iki alan arasındaki geçiş kadınlar için her zaman eşit koşullarda gerçekleşmemektedir. Kadınların kamusal alandaki deneyimleri, toplumsal normlar, güvenlik kaygıları ve fiziksel çevrenin niteliğiyle şekillenmektedir (Juran ve Trivedi, 2015; Lim, 2016). Bu durum, afet sonrası geçici yerleşimlerde daha da belirgin hale gelmektedir.

Kadınların tehlikeli bölgelerden kaçınma, grup halinde hareket etme ve çevresel farkındalığı sürekli koruma gibi stratejilerle kamusal mekânları deneyimlemesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin mekânsal yansımalarını açıkça ortaya koymaktadır (Kiper vd., 2016; Mızrak vd., 2021). Dolayısıyla kamusal alanın güvenliği, kadınların afet sonrası iyileşme ve sosyal etkileşim süreçleri için temel bir koşuldur.

Lefebvre'in (1991) "mekânın üretimi" yaklaşımı, konteyner kentlerde kadınların günlük yaşamı yeniden kurma biçimlerini anlamada yol göstericidir. Kadınların sınırlı fiziksel çevre içinde oluşturdukları ortak kullanım alanları, bitkilendirme girişimleri veya dayanışma ağları, Lefebvre'in tanımladığı toplumsal mekân üretiminin somut karşılıklarıdır.

Peyzaj Mimarlığı disiplininin mekânsal planlama ve tasarım süreçlerinde "kadın odaklı" bir perspektifi benimsemesi hem toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendiren hem de kapsayıcı mekânlar üreten bir yaklaşım olarak önem kazanmaktadır. Kadın odaklı

peyzaj tasarımları, kadınların özel alanlarından kamusal alana geçişlerini destekleyerek yaşam kalitelerini artırmayı, güvenlik, erişilebilirlik ve katılım gibi temel ihtiyaçlarına yanıt vermeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, kadınların sosyoekonomik ve kültürel rollerini destekleyici çözümler üretirken aynı zamanda eşitlikçi ve kapsayıcı kentler inşa etmenin araçlarından biri haline gelmektedir (Şener ve Demirdirek, 2014; Baykan, 2015).

Mekânın yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygulanımsal bir boyutu da bulunmaktadır. Duygulanım kuramcılarına göre atmosfer, insan ve çevresi arasındaki etkileşimle şekillenmekte ve mekânsal deneyimlerin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır (Riedel, 2019; Kılıç, 2024, s. 26). Peyzaj Mimarlığı, mekânı bir ekosistem olarak değerlendiren, bu ekosistemin hem fiziksel hem de algısal boyutlarını tasarıma dahil eden bir disiplin olarak “duygulanımsal mekân” üretme kapasitesine sahiptir. Bu yönüyle, kadın odaklı peyzaj tasarımı yalnızca mekânın güvenlik ve erişilebilirlik boyutunu değil, aynı zamanda kullanıcıların psikososyal iyilik halini destekleyen deneyimsel boyutunu da içermektedir.

Afetler, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini keskin biçimde görünür kılmakta ve kadınların mekânsal ihtiyaçlarını ön plana çıkarmaktadır. Afet sonrası süreçlerde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı mekânsal tasarım, kadınların kamusal alanları güvenli biçimde kullanabilmesine, iyileşme süreçlerinin hızlanmasına ve toplumsal dirençliliğin güçlenmesine katkı sağlamaktadır (Cruz vd., 2013). Aydınlatma, güvenli ulaşım, kadınlara özel hijyen alanları, emzirme ve çocuk bakım mekânları, peyzaj donatıları ve erişilebilir yeşil alanlar gibi unsurlarla desteklenmiş kadın odaklı peyzaj tasarımları, afet sonrası mekânsal planlamada sürdürülebilir çözümler sunmaktadır (Aşur ve Sancak, 2023; Kiper vd., 2016; TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, 2023).

Kadın odaklı peyzaj tasarımları, afet sonrası güvenli, erişilebilir ve kapsayıcı mekânlar üretmede önemli bir araçtır. Bu yaklaşımın kalıcı ve sürdürülebilir olması yalnızca tasarım çözümlerine değil, aynı zamanda politika ve yönetim

mekanizmalarına da bağlıdır. Bu nedenle kadın odaklı tasarım politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Kadın odaklı tasarım politikaları

Peyzaj Mimarlığında kadınların güvenlik, konfor ve erişilebilirlik ihtiyaçlarını önceleyen stratejiler, hem günlük yaşamda hem de afet durumlarında koruyucu bir çerçeve sunmalıdır. Kadınların deprem gibi afet süreçlerindeki gereksinimlerini karşılayacak yaklaşımlar geliştirilirken, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB) ilkesinin önemi özellikle vurgulanmalıdır. TCDB, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politikaları bütçeleme ve planlamanın merkezine taşıyarak, demokratik yönetişimi güçlendirmeyi hedefleyen bir strateji sunmaktadır (Açıksöz, 2017a, s. 115; Açıksöz, 2017b, s. 124; Dinçtürk ve Açıksöz, 2018, s. 440). Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini, dış mekân planlamasında toplumsal cinsiyet eşitliğine katkıda bulunacak mekanizmaların oluşturulması için yerel yönetimlerle iş birliği içinde çalışmalı ve bu hedeflere yönelik bütçe ayrılmasını desteklemelidir (Açıksöz, 2017a, s. 115; Açıksöz, 2017b, s. 123-124).

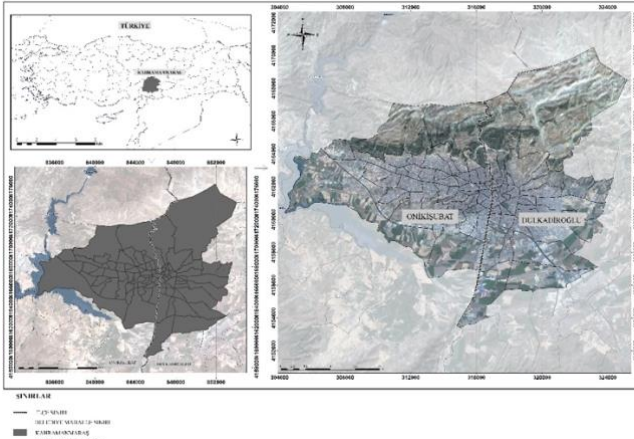
Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı kent mekanizmalarının oluşturulması ve etkin biçimde uygulanması yaşamsal önemdedir (Roy ve Mukherjee, 2024). Yerel yönetimlerin yönetim ilkelerini politika ve projelerine entegre etmesi, kent yönetiminde eşit katılımı güçlendirecek bir adım olacaktır (Açıksöz, 2017b, s. 133; Mirzaee, 2019).

Işık vd. (2015) çalışmasına göre, afet durumlarında kadınlar, karşılaştıkları zorluklara karşın toplumun iyileşme sürecinde önemli roller üstlenmektedir. Türkiye’deki Gölcük ve Van depremi de kadınların afet sonrası rehabilitasyon süreçlerinde oynadıkları kritik rolü ve sağladıkları katkıları belirgin şekilde göstermiştir (Işık vd., 2015, s. 5771). Bu yaklaşımlar, toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilerek planlanmalı ve kadınların karar süreçlerine daha fazla katılımı sağlanmalıdır. Böylece, “depremde kadınların yaşadığı sorunlar”, “toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı tasarım” ve “kadın odaklı peyzaj tasarımı” başlıklarında ortaya konan tartışmalar, kadın odaklı tasarım politikaları ile desteklendiğinde, çalışmanın kavramsal çerçevesi bütüncül bir şekilde

kurulmaktadır. Depremde kadınların yaşadığı problemler, toplumsal cinsiyete eşitliğine duyarlı tasarım, kadın odaklı tasarım ve Peyzaj Mimarlığı ilişkisi ortaya konarak çalışmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

Materyal ve Yöntem

Araştırma alanı, 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinin merkez üssü olan Kahramanmaraş il sınırı içerisinde yer almaktadır. Kent merkezini oluşturan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçeleri araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Araştırma alanının konumu Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırma alanının konumu (Sentinel -2A Platformda uydu görüntüsü, 28.08.2024)

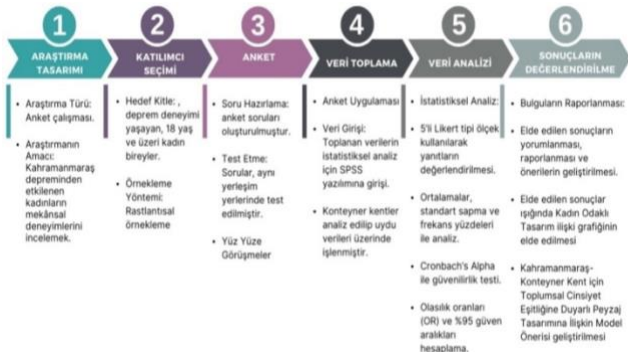
Bu çalışmada, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrası konteyner kentlerde yaşayan kadın depremzedelerin peyzaj alanlarını kullanma deneyimleri ve karşılaştıkları mekânsal sorunlar incelenmiştir. Kadınların demografik özellikleri, bilgi, tutum, davranış ve peyzaj alanlarına yönelik deneyimleri, Peyzaj Mimarlığı perspektifinden ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu veriler, kadın depremzedelerin mekân kullanımına ilişkin kapsamlı

bir analiz sunmak amacıyla toplanmıştır. Çalışmanın yöntem akışı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Araştırmanın yöntem akışı

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Katılımcılar, 18 yaş ve üzeri, Kahramanmaraş'ta depremi yaşayan kadınlardan oluşmuştur. Katılımcılar, Krejcie ve Morgan (1970) yöntemine göre rastgele örnekleme ile seçilmiş ve katılım gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş merkez ilçeleri Onikişubat ve Dulkadiroğlu'nda yaşayan 317.152 kadın nüfus (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2023) oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Kalıpsız (1981) ve Akten (2003) tarafından önerilen hesaplamalar sonucunda örneklem büyüklüğü 73 kişi olarak bulunmuştur.

Bu araştırma kapsamında kullanılan anket için gerekli etik kurul izni, 11.06.2025 tarihli ve 9282 sayılı karar ile Siirt Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Anket, 20 sorudan oluşmakta olup; bunlardan 5'i katılımcıların demografik bilgilerini toplarken, diğer 15'i araştırma konusuna odaklanan 5'li Likert ölçeği sorularını içermektedir. Demografik veriler cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, medeni durum ve 6 Şubat depremlerini yaşama durumunu sorgulayan sorulardan oluşmaktadır. Diğer sorular ise barınma (2), temel ihtiyaçlar (2), hijyen (1), güvenlik (7), mekânsal düzenlemeler (4) ve katılımcı afet planlama (1) konuları ile ilgili sorulardır. Yanıtlar, katılımcıların görüşlerini derecelendirmek için 5'li Likert ölçeğinde değerlendirilmiştir; (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum) şeklinde sıralanmıştır. Ölçek ortalamaları, 1,00 ile 2,33 arası zayıf katılım, 2,34 ile 3,66 arası orta düzeyde katılım ve 3,67 ile 5,00 arası yüksek düzeyde katılım olarak sınıflandırılmaktadır (Geniş vd., 2020). Anket verilerinin istatistiksel analizi, SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*) 28.0 yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir (George ve Mallery, 2019). Veriler, ortalama $\pm$ standart sapma (SS), ortanca (minimum-maksimum) ve frekans (%) olarak sunulmuştur.

Anketin güvenilirliğini ölçmek amacıyla Cronbach Alpha (α) katsayısı kullanılmıştır. Genellikle bir anketin güvenilir kabul edilmesi için Cronbach Alpha (α) değerinin minimum 0,70 olması gerektiği belirtilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2016). Örneklem büyüklüğünün değişken risklerini değerlendirmek için olasılık oranları (OR) ve %95 güven aralıkları (GA) kullanılmıştır; 0,05'ten küçük bir p değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırma, yalnızca anket verileriyle sınırlı kalmamış; mekânsal boyut da dikkate alınmıştır. Bu kapsamda, Kahramanmaraş'ta deprem sonrası oluşturulan konteyner kentlerin dağılımı uydu görüntüleri üzerine işlenmiş ve araştırma alanının mekânsal sınırları haritalandırılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, kadınların mekânsal deneyimlerini yansıtan Kadın Odaklı Tasarım İlişki Grafiği geliştirilmiştir. Son aşamada, saha bulguları ve literatür desteğiyle, Kahramanmaraş özelinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Peyzaj Tasarımına İlişkin Model Önerisi ortaya konulmuştur.

Bulgular

Kahramanmaraş kent merkezini oluşturan Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde yer alan konteyner kentler Şekil 3'te gösterilmektedir. Araştırma, bu kentlerde sürekli olarak konaklayan ya da bir süre geçici olarak konakladıktan sonra evlerine dönmüş kadın bireylerle gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş kent merkezinde toplam 6 adet konteyner kent kurulmuştur. Bunların 1'si Onikişubat ilçesinde Hasancıklı mahallesinde, 5'i ise Dulkadiroğlu ilçesinde yer almaktadır. En büyük konteyner kentler, Dulkadiroğlu ilçesinde bulunan Karacasu, Kanuni ve Yahya Kemal Mahallelerinde kurulmuştur. Diğer konteyner kentler ise İstasyon ve Erkenez bölgelerinde yer almaktadır (Şekil 3, 4).

Ankete uygulanan güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha katsayısı (α) değeri 0,808 olarak bulunmuştur. Bu değer, anketin iç tutarlılığının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu güvenilirlik katsayısı, anketin ikinci bölümünde yer alan 15'li Likert tipi sorunun katılımcıların algılarını etkili ve güvenilir bir biçimde değerlendirdiğini göstermektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi katsayısı

Cronbach's Alpha	Değişken Sayısı
0,808	15

Anket sonuçlarının SPSS analizine dayalı bulguları, demografik soruların dağılımlarını ve temel istatistiklerini yorumlamaktadır. Katılımcıların yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, medeni durumu ve 6 Şubat 2023 depremini yaşıyıp yaşamadıkları gibi temel demografik özellikler Tablo 2'de yer almaktadır.

Katılımcıların yaş dağılımı ortalaması 2,31 olup, bu değer yaklaşık olarak 25-34 yaş aralığına denk gelmektedir. Katılımcıların yaş grupları geniş bir dağılım göstermektedir. En çok katılım sağlayan yaş grubu, 18-24 yaş aralığındaki katılımcılar (%41,3) olup, genç kadınların çalışmaya önemli bir katkı sağladığı görülmektedir. 55 yaş ve üzeri kadınlar ise %6,3 ile en düşük katılımcı grubu oluşturmaktadır. Yaş dağılımı, genç ve orta yaş gruplarının bu çalışmada ağırlıklı olarak temsil edildiğini göstermektedir.

Şekil 3. Kahramanmaraş konteyner kent alanları (Sentinel - 2A Platformda uydu görüntüsü, 28.08.2024)

Şekil 4. Kahramanmaraş konteyner kent alanlarının hava fotoğrafları (Google Earth Pro uydu görüntüleri, 2023-2025)

Eğitim düzeyi, ortalama 3,70 olup, katılımcıların çoğunluğunun lise (%22,5) ve üniversite (%42,5) mezunu, Lisansüstü eğitim (%23,8) olduğu görülmektedir. Katılımcıların %51,2'si çalışmakta, %30'u öğrenci olarak yer almakta ve %18,8'i ise çalışmamaktadır. Katılımcıların %61,3'ü bekâr, %38,8'i ise evlidir. Anket sonuçları, ekonomik olarak aktif, genç ve bağımsız ve eğitim seviyesi yüksek katılımcılardan oluştuğunu göstermektedir.

Çalışmanın katılımcı profili, genç, eğitim seviyesi yüksek ve ekonomik olarak aktif kadınlardan oluşmaktadır. Bu demografik yapı kadınların deprem sonrası deneyimlerinin ve algılarının geniş bir perspektifte incelenmesine olanak tanımaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların genel bilgilerine ilişkin frekans, yüzde (%) ve ortalama dağılımları (n=80)

	Frekans(N=80)	Yüzde%	Ortalama(Mean)
Yaş			
18-24	33	41,3	2,31
25-34	12	15,0	
35-44	17	21,3	
45-54	13	16,3	
55 ve üzeri	5	6,3	
Toplam	80	100,0	
Eğitim			
İlkokul	7	8,8	3,70
Ortaokul	2	2,5	
Lise	18	22,5	
Üniversite	34	42,5	
Lisansüstü	19	23,8	
Toplam	80	100,0	
Çalışma durumu			
Çalışıyor	41	51,2	1,86
Öğrenci	24	30,0	
Emekli	0	0,0	
Çalışmıyor	15	18,8	

Toplam	80	100,0
Medeni durum		
Bekâr	49	61,3
Evli	31	38,8
Toplam	80	100,0
6 Şubat 2023 depremini yaşama durumu		
Evet	80	100,0
Hayır	0	0,0
Toplam	80	100,0

Anketin ikinci bölümünde yer alan 5'li Likert ölçekli ifadeler, katılımcıların deprem sonrası toplanma alanlarının çeşitli yönlerine dair memnuniyet düzeylerini yansıtmaktadır. Bu veriler, ortalama puanlar üzerinden incelendiğinde, katılımcıların görüşleri zayıf (1,00-2,33), orta (2,34-3,66) ve yüksek (3,67-5,00) katılım düzeyleri olarak sınıflandırılmıştır. Bulgular aşağıdaki gibi özetlenmiştir (Tablo 3):

Tablo 3. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların deprem ve mekânsal deneyimlerine ait değişkenler

Değişken	Ortalama	Std Sapma	N (katılımcı sayısı)
1 Açık ve yeşil alanların varlığı deprem sonrası sizin psikolojik olarak iyileşme sürecine katkı sağlar.	3,76	1,352	80
2 Toplanma alanlarında yeterli aydınlatma kadınların güvenliğini artırmak için önemlidir.	4,06	1,095	80
3 Kadınların ihtiyaçlarına yönelik katılımcı bir afet planlama süreci uygulanmalıdır.	4,25	1,025	80
4 Toplanma alanları kadınlar için güvenlidir.	2,86	1,230	80
5 Toplanma alanlarında kadın ve çocukların özel ihtiyaçları için özel depolama alanları bulunmaktadır.	2,89	1,669	80
6 Toplanma alanlarında acil durum butonlarının bulunması kadınların güvenliği açısından önemlidir.	4,07	1,376	80
7 Acil durum butonlarının güneş enerjisi ile çalışması önemlidir.	4,07	1,230	80
8 Toplanma alanları kadınların cinsel şiddete maruz kalmasına potansiyel bir risk taşımaktadır.	3,72	1,321	80
9 Toplanma alanları kadınların fiziksel şiddete uğraması açısından risk taşımaktadır.	3,77	1,302	80
10 Deprem sonrası yaşadığımız en büyük zorluk barınma sorunudur.	4,40	1,014	80
11 Deprem sonrası yaşadığımız en büyük zorluk güvenlik sorunudur.	4,05	1,146	80

	Değişken	Ortalama	Std Sapma	N (katılımcı sayısı)
12	Deprem sonrası yaşadığımız en büyük zorluk hijyen sorunudur.	4,40	,922	80
13	Deprem sonrası gıda temini önemli bir sorun değildir.	2,24	1,452	80
14	Deprem sonrası su temini önemli bir sorun değildir.	1,89	1,293	80
15	Deprem sırasında kadınların en önemli ihtiyacı barınma ihtiyacıdır.	4,06	1,256	80

Katılımcıların anket sorularına verdikleri değerlendirildiğinde;

- Toplanma alanlarında yeterli aydınlatmanın kadın güvenliği açısından önemine yönelik ifade ortalama 4,06 ile yüksek katılım düzeyinde değerlendirilmiştir (SS=1,095). Bu sonuç, toplanma alanlarının aydınlatılmasının kadın güvenliğini sağlama açısından kritik olduğunu ortaya koymaktadır.
- Katılımcılar, toplanma alanlarının kadınlar için güvenli olduğu ifadesine orta düzeyde katılım göstermiştir ($\bar{x} = 2,86$, SS = 1,230). Bu sonuç toplanma alanlarının güvenli olmadığını düşünen kadınların varlığı ve güvenlik tedbirlerinin artırılması gerektiğini şeklinde yorumlanmıştır.
- Acil durum butonlarının bulunmasının kadın güvenliği açısından önemi ifadesine katılım yüksek düzeydedir ($\bar{x} = 4,07$, SS = 1,376). Ayrıca, bu butonların güneş enerjisi ile çalışmasının gerekliliğine katılımın da yüksek ($\bar{x} = 4,07$, SS = 1,230) olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, kadınların güvenlik konusunda acil durum butonlarına ihtiyaç duyulduğu ve depremlerin elektrik altyapı sistemlerini etkilemesi nedeni ile altyapının sürdürülebilir enerji kaynaklarıyla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.
- Katılımcılar, toplanma alanlarının kadınlar için cinsel ve fiziksel şiddet riskleri taşıdığı yönündeki ifadelerle yüksek düzeyde katılım göstermiştir (cinsel şiddet için $\bar{x} = 3,72$, SS = 1,321; fiziksel şiddet için $\bar{x} = 3,77$, SS = 1,302). Bu durum, toplanma alanlarında cinsel ve fiziksel şiddet olaylarının varlığının ve güvenlik risklerinin varlığını bir ifadesi olarak değerlendirilmiştir.

- Kadınların deprem sırasında en önemli ihtiyacının barınma olduğu ifadesine yüksek düzeyde katılım sağlanmıştır ($\bar{x} = 4,06$, SS = 1,256). Bu bulgu, barınmanın deprem sonrası en kritik ve en temel ihtiyaçlardan biri olduğu gerçeğini ifade etmesi açısından önemli bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.
- Deprem sonrası en büyük sorunların barınma, güvenlik ve hijyen olduğu yönündeki ifadelerle yüksek düzeyde katılım sağlanmıştır (barınma için $\bar{x} = 4,40$, SS = 1,014; güvenlik için $\bar{x} = 4,05$, SS = 1,146; hijyen için $\bar{x} = 4,40$, SS = ,922). Bu sonuçlar, afet sonrası barınmanın en temel ihtiyaç aynı zamanda en önemli sorun olduğunu göstermektedir. Ancak güvenlik ve hijyenin de hem en önemli sorun hem de en temel gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır.
- Gıda ve su temininin sorun olmadığı yönündeki ifadelerle düşük katılım gösterilmiştir (gıda için $\bar{x} = 2,24$, SS = 1,452; su için $\bar{x} = 1,89$, SS = 1,293). Bu sonuç ise katılımcıların deprem sonrası gıda ve su erişiminde zorluk yaşadığını göstermektedir. Gıda ve temiz suya erişimi konusunda zorluk yaşanması katılımcıların hem hijyen açısından hem de sağlık açısından sorunlar yaşadığı şeklinde yorumlanabilir.
- Kadın ve çocukların özel ihtiyaçlarına yönelik depolama alanlarının bulunması gerektiği ifadesine yönelik katılım orta düzeydedir ($\bar{x} = 2,89$, SS = 1,669). Bu sonuç, özel ihtiyaçlar için ayrılmış alanların toplanma alanlarında yeterli bulunmadığını göstermektedir.
- Kadınların özel ihtiyaçlarına yönelik bir afet planlamasının gerekliliğine ilişkin ifadeye katılım oldukça yüksektir ($\bar{x} = 4,25$, SS = 1,025). Bu bulgu afet yönetiminde kadınların ihtiyaçlarının göz ardı edildiği ve kadınların özel ihtiyaçlarını dikkate alan planlamalar gerektiğini işaret etmektedir.
- Katılımcılar, açık ve yeşil alanların deprem sonrası iyileşme sürecine katkıda bulunduğu ifadesine yüksek düzeyde katılım göstermiştir ($\bar{x} = 3,76$, SS = 1,352). Bu durum,

yeşil alanların afet sonrası psikolojik iyileşme için önemli olduğuna işaret etmektedir.

Araştırma bulguları, afet sonrası toplanma alanlarının kadınların barınma, güvenlik ve hijyen ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığını ve bu alanların kadınların özel gereksinimlerini dikkate alacak biçimde yeniden düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, mevcut toplanma alanlarının güvenlik ve hijyen standartlarının düşük olduğunu, bundan dolayı afet sonrası yaşam kalitesinin olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Özellikle güvenlik, aydınlatma ve kadınlara yönelik özel mekânsal düzenlemeler eksiklik olarak öne çıkmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Türkiye'nin deprem kuşağında yer alması nedeniyle tarih boyunca birçok büyük deprem yaşanmış ve bu durum deprem çalışmalarının önemini artırmıştır. Literatürde deprem konusuyla bağlantılı olarak farklı araştırmalar yer almaktadır; örneğin, deprem korkusunun değerlendirilmesi (Usta vd., 2024), afet sonrasında psikolojik etkilerin cinsiyet ve inanç ile ilişkilendirilmesi (Alsamara vd., 2024), kadınların deprem riski algısının araştırılması (Mızrak vd., 2021) ve kadın bakış açısıyla kentsel açık ve yeşil alanların öneminin değerlendirilmesi (Aşur ve Sancak, 2023). Ancak, özellikle deprem ve kadın temalı çalışmalar çerçevesinde, peyzaj tasarımı ve kadın dostu peyzaj düzenlemelerine dair literatürde ciddi bir boşluk bulunmaktadır. Bu çalışmada, deprem anı ve sonrasında kadın depremzedeler ile dış mekân etkileşimi incelenerek, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı mekânsal planlamaya ilişkin literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

Bu araştırmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Öncelikle, 6 Şubat depremlerinin merkez üssü olması nedeniyle Kahramanmaraş ili seçilmiş olmasına karşın, araştırma yalnızca bu şehirle sınırlı kalmıştır. Depremden yaklaşık 16 ay sonra yapılmış olan bu anket çalışması, kadınların çevre ile etkileşimlerinin zaman içinde nasıl değiştiğini gözlemlemeyi amaçlamış; ancak belirli bir zaman aralığını değil deprem anı ve sonrasında kapsamıştır ve sadece kentin

deprem sonrası mevcut durumu esas alınmıştır. Ayrıca, araştırma yalnızca depremi yaşayan kadın depremzedelerden oluşan bir katılımcı grubuyla gerçekleştirilmiş olup, deprem etkilerini karşılaştırmak amacıyla bir kontrol grubu dahil edilmemiştir. Bu sınırlılıklar göz önüne alındığında, çalışma bulgularının genelleştirilebilmesi için daha geniş kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulabilir.

Bu çalışma, 2023 Kahramanmaraş Depremi'nden etkilenen kadınların depremde yaşadıkları mekânsal deneyimlerini inceleyerek, toplanma alanlarının afet sonrası kadınların psikolojik ve fiziksel güvenliğini sağlama, barınma ve hijyen gibi temel ihtiyaçları karşılama açısından hayati öneme sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Deprem sonrası konteyner kentlerde yapılan anket bulguları, kadınların en temel ihtiyacının barınma olduğunu, ancak geçici barınma alanlarında en büyük sorunların güvenlik ve hijyen koşulları olduğunu ortaya koymuştur. Güvenlik ve hijyen eksiklikleri, kadınların yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda ruhsal sağlıklarını da olumsuz etkilemektedir. Özellikle hijyen alanlarının yetersizliği ve temiz suya erişimin kısıtlı olması, kadınların çeşitli sağlık sorunlarına daha açık hâle gelmesine neden olmaktadır (Fordham, 1998; Bradshaw, 2013; Yang vd., 2021). Kadınların özel ihtiyaçlarının ve görünmeyen emeklerinin dikkate alınmaması ise güvenlik sorunlarını derinleştirmekte, fiziksel ve cinsel şiddet riskini artırmaktadır. Bu nedenle; güvenlik, konteyner kentlerde en kritik sorun alanı olarak öne çıkmaktadır. Toplanma alanlarının iyi aydınlatılmış, hijyen koşullarını sağlayan, temel barınma ihtiyaçlarını karşılayan ve kadınların özel gereksinimlerini gözetken mekânlar biçiminde düzenlenmesi gerektiği görülmektedir (Abanoz ve Vural, 2023; Alston, 2013; Can ve Saka, 2022; Enarson, 2000; Enarson ve Meyreles, 2004; İlhan vd., 2024 United Nations, 2015).

Elde edilen bulgular, kadınların konteyner kentlerde yaşadığı güvenlik ve hijyen sorunlarının çözümünde peyzaj planlama ve tasarım çalışmalarının belirleyici rolünü göstermektedir. Literatürde de benzer biçimde, Japonya'daki Hanshin-Awaji depremi, Şili'deki Concepción depremi, San Francisco Depremi ve Nepal'deki

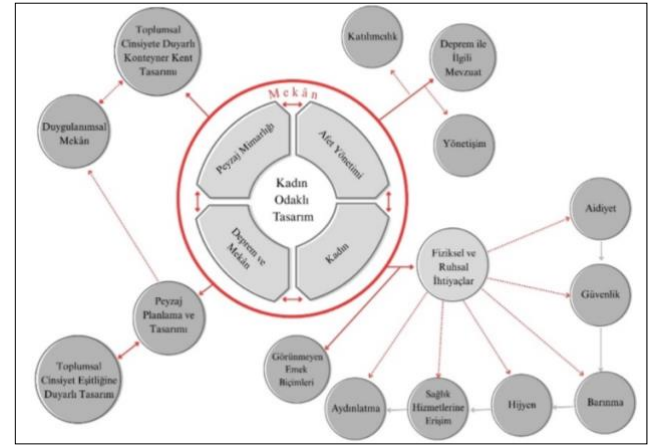
Gorkha depremi sonrasında kadınların güvenlik, hijyen ve özel ihtiyaçlarının göz ardı edilmesinin ciddi sorunlara yol açtığı belirtilmiştir (Cao vd., 2018; Liu vd., 2022; Villagra vd., 2021; Wei vd., 2020). Bu açıdan bakıldığında, araştırma bulgularımızın uluslararası literatürle örtüştüğü ve aynı zamanda Türkiye özelinde özgün bir kavramsal çerçeve sunduğu görülmektedir.

Lefebvre'in (1991) "mekânın üretimi" ve Foucault'un (1977) "mekân ve beden" ilişkisine yaptığı vurgu, bu çalışmanın mekânsal deneyimlere odaklanmasında yol gösterici niteliktedir. Her iki düşünür de mekânı yalnızca fiziksel bir varlık değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin ve deneyimlerin bir ürünü olarak ele almaktadır (Çavdar, 2023; Çelebi, 2013; Karaçizmeli, 2021). Bu perspektiften bakıldığında, bu çalışmada Kahramanmaraş'ta konteyner kentlerde yaşayan kadınların günlük yaşam pratiklerinden yararlanılarak toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir öneri mekân modeli üretilmiştir. Kadınların güvenlik, erişim ve mahremiyet arayışlarından, afet sonrası mekânların yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda deneyimsel biçimde de mekân üretiminde yeniden tanımlanmıştır.

Araştırmada kadınların deneyimlerinden hareketle toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı tasarım ile ilgili parametreler kadın, afet yönetimi, deprem ve mekân ile Peyzaj Mimarlığı arasındaki ilişki "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Peyzaj Planlama ve Tasarımı için Kavramsal İlişkiler Ağı" (Şekil 5), anket bulgularının kavramsal düzeyde bir sentezini sunmaktadır. Şekil 5; barınma, güvenlik, hijyen, sağlık hizmetlerine erişim ve görünmeyen emek gibi kadınların temel ihtiyaçlarının; afet yönetimi, yönetim, katılımcılık ve mevzuatla ilişkili olarak peyzaj planlama sürecine nasıl entegre edilebileceğini görsel olarak ortaya koymaktadır. Böylece, kadın odaklı tasarım yaklaşımının afet sonrası mekânsal planlamada hangi bağlantılar üzerinden hayata geçirilebileceği açıklığa kavuşturulmuştur.

Deprem, yapıların yanı sıra kamusal alanları da doğrudan etkilemektedir. Deprem sonrası ve sonrasında toplanma alanları, geçici barınma alanları peyzaj planlama ve tasarım konularından biridir.

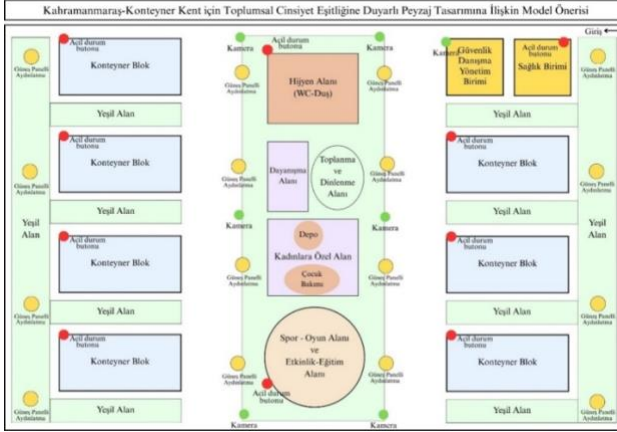
Deprem sonrası konteyner kentlerde kalan kadınların fiziksel ve ruhsal ihtiyaçları mekânların varlığı ve tasarımı ile ilgilidir. Afet yönetimi çok aktörlü bir yönetim sürecini gerektirmektedir. Kamu kurumları yerel yönetimler, STK'lar meslek örgütleri, bu sürecin bir parçasıdır. Peyzaj Mimarlığı afet yönetim sürecinde mekânsal çözümler üretme görevini üstlenmektedir. Afet yönetiminde katılımcılık kadınların yaşam deneyimlerini mekânsal çözümlere ve afet yönetim süreçlerine yansıtması açısından afet öncesi hazırlık ve sonrası süreçler için oldukça önemlidir. Tüm bu ilişkiler ağı Şekil 5'te görülmektedir.

Şekil 5. Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı peyzaj-planlama tasarımı için kavramsal ilişkiler ağı

Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular, literatür desteği ve kavramsal çerçeveden yararlanarak Kahramanmaraş konteyner kent için toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı peyzaj tasarımına ilişkin bir model önerisi geliştirilmiştir. Model önerisinde konteyner kentte kadınların ihtiyaç duydukları mekânlar ve bu mekânların güvenliği esas alınmıştır (Şekil 6). Modelde konteyner blokları arasında yeşil alanlar önerilmiştir. Ayrıca konteyner kentte güvenliği artırmak üzere Güneş enerjisi ile çalışan aydınlatma elemanları ve kameralar yerleştirilmiştir. Konteyner blokları arasında hijyen alanları (WC-Duş) yerleştirilmiştir. Ayrıca; kadınların bir araya gelerek farklı etkinlikler yapmaları için konteyner blokları arasında oluşturulan yeşil alandaki "dayanışma alanı", kadınların özel ihtiyaçları ve çocuk bakımı için "kadınlara özel alan" ve "depo alanı" ile çocuklar için "spor-oyun-eğitim amaçlı etkinlik alanı" gibi özel alanlar eklenmiştir. Sağlık birimi, güvenlik ve

yönetim birimi konteyner kent girişine yerleştirilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Kahramanmaraş-Konteyner Kent için Toplumsal cinsiyete duyarlı Peyzaj Tasarımına ilişkin Model Önerisi

Çalışmanın sonuçları, afet sonrası kentsel peyzaj planlama ve tasarımında toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten mekânsal düzenlemelere dair önemli veriler sunmaktadır. Bulgular, gelecekteki afet yönetimi politikalarında bu duyarlılığın temel bir tasarım ilkesi olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Toplumsal cinsiyet perspektifiyle güvenli, erişilebilir ve kapsayıcı toplanma alanlarının tasarlanması, afet sonrası kadınların yaşam kalitesini yükselten temel bileşenlerden biridir. Araştırmadan elde edilen veriler, kadınların güvenliği, yaşam kalitesi ve iyileşme süreçlerini destekleyen mekânsal çözümlerin afet sonrası tasarım kararlarında önceliklendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Deprem sonrası konteyner kentlerde yaşayan kadınların deneyimleri, güvenlik, erişim, barınma ve özel ihtiyaçlara yönelik tasarım ilkelerinin yeniden tanımlanması gerektiğini açıkça göstermiştir. Bu doğrultuda deprem sonrası konteyner kentlerde yaşayan kadınların güvenlik, erişim, barınma ve özel ihtiyaçlarına yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Toplanma alanlarında yeterli ve güvenli aydınlatmanın sağlanması, kadınların gece güvenlik algısını artıracaktır. Enerji tasarrufu sağlayan güneş enerjili aydınlatmalar tercih edilmelidir.
- Güvenlik açısından kilit noktalarda acil durum butonları ve güvenlik kameraları

yerleştirilmelidir. Bu butonların kolay erişilebilir olması ve güneş enerjisiyle çalışabilmesi kullanım kolaylığı sağlayacaktır.

- Kadın ve çocukların özel ihtiyaçlarına yönelik hijyenik malzeme, mama, bebek bezi gibi temel gereksinimlerin bulunduğu özel depolar oluşturulmalıdır.
- Toplanma alanlarında, kadınların mahremiyetine saygı duyan dinlenme ve emzirme alanları tasarlanmalıdır. Bu alanlar, gerektiğinde mobil veya taşınabilir yapılar şeklinde de tasarlanabilir.
- Kadınların psikolojik iyileşme süreçlerini destekleyen yeşil alanlar, stres ve kaygıyı azaltmada faydalıdır. Bu alanlarda mahremiyet ve aidiyet duygularını pekiştirecek şekilde bitkisel tasarım yapılmalıdır.
- Yeşil alanlara oturma alanları, yürüme parkurları ve meditasyon alanları gibi zihinsel rahatlama sağlayan bölümler eklenmelidir. Özellikle renk ve doku açısından sakinleştirici özellikte bitkiler kullanılabilir.
- Kadınların görünmeyen emek biçimleri açısından yükünü azaltmak için güvenli çocuk oyun alanları ile etkinlik-egitim alanlarına ve spor alanlarına yer verilmelidir.
- Afet sonrası süreçte kadınların aktif katılımını sağlayacak bir planlama süreci oluşturulmalıdır. Katılımcı yöntemler ile kadınların güvenlik, barınma ve sosyal ihtiyaçlarına yönelik çözüm önerileri toplanarak uygulanmalıdır.
- Giriş-çıkışları güvenlik açısından kontrol edilebilen, sosyal etkileşimi destekleyen ve aynı zamanda kadınların özel ihtiyaçlarına cevap verebilecek çok işlevli alanlar yaratılmalıdır.
- Hijyenin sağlanması için konteyner kentlerde düzenli temizlik yapılmalı, kadın ve çocukların kullanabileceği özel tuvalet ve banyo alanları sağlanmalıdır.
- Kadınların özel sağlık ihtiyaçlarına erişimini kolaylaştırmak için mobil sağlık destek üniteleri ve psikolojik destek sağlayan merkezler kurulmalıdır.

Bu öneriler, afet sonrası konteyner kentlerde yaşayan kadınların yaşam kalitesini artırmak ve güvenli, erişilebilir alanların oluşturulması için yönlendirici nitelikte olup, gelecekteki afet yönetimi süreçlerine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Extended Abstract

Women's Spatial Experiences: A Research on Kahramanmaraş Earthquake

6 February 2023 Kahramanmaraş Earthquakes caused a great destruction in the southeast of Turkey and once again revealed the importance of the spatial experiences of vulnerable groups, especially women, after disasters. It has been observed that women's basic needs such as security, hygiene and shelter are not adequately met in the container cities established in the post-disaster period, and the need for spatial planning from a gender perspective has become even more evident. In this study, the spatial difficulties experienced by women earthquake victims living in Kahramanmaraş after the disaster, factors such as access to green spaces and safety of gathering areas were analysed within the framework of landscape architecture, and it was aimed to develop gender equality-sensitive landscape-planning and design.

In the study, a questionnaire was applied to 80 female participants determined by random sampling method, and questions were asked on a 5-point Likert scale on basic issues such as demographic characteristics of the participants, the difficulties they experienced after the disaster, the safety of the gathering areas, the effect of green spaces on psychological recovery and hygiene. The survey data were collected to determine the main problems experienced by women living in container cities in Kahramanmaraş and having post-earthquake spatial experiences. The questionnaire used in the study focused on issues such as the effect of open and green areas on the psychological recovery process, whether the gathering areas are safe, the adequacy of hygiene facilities, and the extent to which water and food supply can be met in order to measure women's post-earthquake spatial perceptions. The data obtained were analysed in SPSS 28.0 programme and the spatial problems experienced by women after the disaster and the solution suggestions for these problems were determined. The findings reveal that women's access to green spaces after the disaster contributes significantly to

their psychological recovery, but security measures and arrangements for basic needs are inadequate. Especially the lack of lighting in the gathering areas and the absence of safety buttons cause women to feel insecure. 75% of the participants stated that green areas contribute to the psychological recovery process after the earthquake. However, it was determined that the needs of women were not sufficiently taken into consideration in the planning of these areas. 80% of the women stated that there is not enough lighting in the gathering areas and this situation threatens their safety. It has been revealed that women have reservations about using public spaces, especially at night, and the lack of adequate lighting restricts women's freedom of movement. In addition, 65% of the women reported inadequate hygiene facilities in gathering areas, and 70% of the reported difficulties in obtaining water and food. While the impact of hygiene issues on women's quality of life is significant, the lack of arrangements to address the specific needs of women and children was also identified. 60% of the respondents reported that there was a risk of sexual and physical violence in gathering spaces, and women were concerned about using these spaces due to inadequate security measures.

Some measures and suggestions to reduce the spatial problems experienced by women are among the main outputs of this study. First of all, gathering areas should be reorganised in a way to ensure women's safety. In particular, measures such as increasing lighting systems, security cameras and emergency buttons will make women feel safer. According to the research findings, 70% of the participants stated that it is important to have emergency buttons and 65% of them stated that these buttons should be powered by solar energy. The positioning and use of emergency buttons will help women to receive faster intervention in situations that threaten their safety. In addition, to improve hygiene conditions, special toilets, shower areas and hygiene stations for women should be increased in public areas. Most of the participants emphasised that hygiene conditions in post-disaster shelters are inadequate and this situation has negative impacts on both their health and

psychological well-being. Considering the contribution of green areas to the post-disaster recovery process, creating more green areas in container cities and gathering areas will be a critical factor in improving women's quality of life after disasters. In addition, disaster management processes need to be planned from a gender perspective. Considering the spatial needs of women in post-disaster reconstruction processes and shaping landscape designs accordingly will enable the construction of more inclusive and sustainable cities. Considering the social roles of women in post-disaster recovery processes, it is necessary to ensure that women actively participate in disaster management processes.

This study analyses the spatial experiences of women after disasters and develops recommendations on disaster management and spatial design processes from a gender perspective. It emphasizes that post-disaster shelters and gathering places should be designed not only as temporary solutions but also as spaces that strengthen social solidarity, increase security and include social support mechanisms. Unless a spatial planning approach centered on gender equality is adopted, it is foreseen that the difficulties experienced by women after disasters will continue. The results of the study provide important data on spatial arrangements that take gender equality into account in post-disaster urban landscape planning-design, and reveal that these sensitivities should be taken into consideration in future disaster management policies. In line with the findings, it is recommended that spatial solutions that support women's safety, quality of life and recovery processes be implemented in post-disaster spatial designs. Future studies can be expanded to cover different disaster zones with larger sample groups and provide more comprehensive analyses for post-disaster spatial planning processes. The original contribution of the study is that it emphasizes the importance of gender-sensitive landscape design in post-disaster spatial arrangements, reveals the conceptual relationship network for gender equality-sensitive landscape-planning and design, and develops a concrete model proposal through

container cities. In conclusion, taking into account women's spatial experiences after disasters will contribute to the construction of more inclusive and resilient cities by developing spatial solutions that are sensitive to safety, accessibility, and specific needs. The study reveals the unique role that landscape architecture can play in post-disaster gender-focused design processes.

Declarations

Funding: The authors declare that this research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflicts of Interest: The authors declare that there is no conflict of interest regarding the research, authorship, and/or publication of this article.

Ethical Approval: Ethical approval was obtained from the Siirt University Ethics Committee (Decision No: 9282; Date: 11 June 2025).

Informed Consent: Informed consent was obtained from all participants.

Ethics Statement: The authors declare that scientific and ethical principles were followed throughout the preparation of this study, and that all sources used are duly cited in the reference list.

Data Availability: The data supporting the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request.

Author Contributions: Conceptualization: Author 1 (35%), Author 2 (35%), Author 3 (30%); Data curation: Author 1 (40%), Author 2 (30%), Author 3 (30%); Investigation/Analysis/Validation: Author 1 (35%), Author 2 (35%), Author 3 (30%); Writing—original draft: Author 1 (40%), Author 2 (30%), Author 3 (30%); Writing—review and editing: Author 1 (35%), Author 2 (35%), Author 3 (30%).

AI Disclosure: The authors declare that no artificial intelligence-based tools or applications were used in

the study design, data collection, data analysis, or manuscript preparation.

References

- Abanoz, F. B., & Vural, N. (2023). Dünyada ve Türkiye’de kullanılan geçici afet konutlarının karşılaştırmalı analizi ve model önerisi. *Eksen Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 4(1), 132-153. <https://doi.org/10.58317/eksen.1225999>
- Açıkşöz, S. (2017a). Toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğinin dış mekâna yansımaları ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme. *Toplumsal cinsiyet ve kent-mekân sempozyumu bildiriler kitabı* (s. 114-138) içinde. Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Kadın Komisyonu, 11-12 Mart, ISBN: 978-605-01-1077-7
- Açıkşöz, S. (2017b). Toplumsal cinsiyet eşitliği- mekânsal planlama ilişkisi: S. Çelikyay (Der.), *Kadın dostu kentler. Kamusal alanların mekânsal organizasyonu* (s. 119-140) içinde. Bartın: Bartın Üniversitesi yayınları No: 30, Fen Bilimleri Enstitüsü yayınları No: 01, ISBN: 978-605-9895-14-9
- AFAD. (2023). AFAD Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. Web sitesi: 1 Temmuz 2025. <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-36>
- Akten, M. (2003). Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 4(2), 115-132.
- Alsamara, K., Kakaje, A., Soqia, J., Ghareeb, A., Watson, L., Hadakie, R., Jawich, K., Al-Homsi, A., & Forbes, D. (2024). Exploring women’s religious coping strategies and psychological impact after the 2023 earthquake in syria. *Journal of Religion and Health*, 63(3), 2314-2326. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/s10943-024-02005-8>
- Alston, M. (2013). Women and adaptation. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 4(5), 351-358.
- Aşur, F., & Sancak, S. (2023). Kadın bakış açısıyla kentsel açık yeşil alanlarının önemi. Ankara: *Peyzaj ve Kentler 2023 Çalışmaları*, İKSAD Yayınevi.
- Baykan, D. (2015). *Yerel yönetimler için kadın dostu kent planlaması ve tasarım ilkeleri kitabı*. Ankara, Uzerler Matbaacılık.
- Bradshaw, S. (2013). *Gender, development and disasters*. Edward Elgar Publishing.
- Can, İ., & Saka, A. E. (2022). Deprem sonrası geçici barınma birimleri için alternatif bir çözüm önerisi: WikiGEB. *Online Journal of Art and Design*, 10(2).
- Cao, L. S., Zhang, Z. F., & Kang, T. H. (2018). The construction of earthquake resistance and hazardous reduction suitability evaluation systems for comprehensive parks. *Journal of the Korean Institute of Landscape Architecture*, 46(1), 86-95. <https://doi.org/10.9715/kila.2018.46.1.086>.
- Clissold, R., Westoby, R., & McNamara K. E. (2020). Women as recovery enablers in the face of disasters in Vanuatu. *Geoforum*, 113, 101-110. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2020.05.003> Return to ref 2020
- Cruz, S. S., Costa, J. P. T., de Sousa, S. Á., & Pinho, P. (2013). Urban resilience and spatial dynamics. *Resilience Thinking in Urban Planning*, 53-69. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-007-5476-8_4
- Cutter, S. L. (2017) Unutulan kayıplar yeniden: Kadınlar, çocuklar ve afet riski. *Glob Environ Chang*, 42, 117-121. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2016.12.010>
- Çavdar, B. (2023). “Mekânın üretimi” üzerine inceleme yazısı. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 1857-1862. <https://dergipark.org.tr/sinopusd>
- Çelebi, V. (2013). Michel Foucault’da bilgi, iktidar ve özne ilişkisi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1).
- Dinçtürk, C. & Açıkşöz, S. (2018). Bolu-Mudurnu yerleşiminde kadınların dış mekân kullanımı. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 20(3): 431-442. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/560682>
- Drolet, J., Dominelli, L., Alston, M., Ersing, R., Mathbor, G., & Wu, H. (2015). Women rebuilding lives post-disaster: Innovative community practices for building resilience and promoting sustainable development. *Gender & Development*, 23(3), 433-448. <https://doi.org/10.1080/13552074.2015.1096040>
- Enarson, E. (2000). *Gender and natural disasters*. International Labour Organization.
- Enarson, E. , & Meyreles, L. (2004). International perspectives on gender and disaster: differences and possibilities. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 24 (10/11), 49-93.

- Eşit Adımlar. (2023) Deprem bölgesinde kadın olmak. 3 Temmuz 2025, <https://www.skdturkiye.org/esit-adimlar/guncel/deprem-bolgesinde-kadin-olmak>
- Fordham, M. H. (1998). Making women visible in disasters: problematising the private domain. *Disasters*, 22(2), 126-143.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: The birth of the prison* (A. Sheridan, Trans.). Pantheon Books. (Original work published 1975) https://monoskop.org/images/4/43/Foucault_Michel_Discipline_and_Punish_The_Birth_of_the_Prison_1977_1995.pdf
- Frijters, P., Johnston, D. W., Knott, R., & Torgler, B. (2021). Resilience to disaster: Evidence from daily wellbeing data. IZA Discussion Paper, No:14220, SSRN. <https://ssrn.com/abstract=3813647>
- Geniş, B., Gürhan, N., Koç, M., Geniş, Ç., Şirin, B., Çirakoğlu, O. C., & Coşar, B. (2020). Development of perception and attitude scales related with COVID-19 pandemia. *Pearson Journal of Social Sciences-Humanities*, 5(7), 306-328. <https://www.pearsonjournal.com/index.php/pub>
- George, D. ve Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Güdücü, B. (2015). Özel alan, kamusal alan, kent ve insan. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 1(1), 59-67.
- Günaçan, S., & Erdoğan, E. (2018). Peyzaj mimarlığı ve hafıza mekânları: İstanbul, Tarihi Yarımada örneği. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 3(1), 34-53.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (3.Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 215 s.
- Işık, Ö., Özer, N., Sayın, N., Mishal, A., Gündoğdu, O., & Özçep, F. (2015). Are women in Turkey both risks and resources in disaster management? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(6), 5758-5774. <https://doi.org/10.3390/ijerph120605758>
- İlhan, N., Aykal, D., & Erbaş Özil, M. (2024). Deprem sonrasında kullanılan geçici barınma birimlerinin yerleşim düzeni bağlamında ergonomik analizi. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 9(Special Issue), 245-269. <https://doi.org/10.30785/mbud.1334397>
- Juran, L. ve Trivedi, J. (2015). Women, gender norms, and natural disasters in Bangladesh. *Geographical Review*, 105(4), 601-611. <https://doi.org/10.1111/j.1931-0846.2015.12089.x>
- Kalıpsız, A. (1981). *İstatistik Yöntemler*. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Yayın No: 2837, O.F. Yayın No: 294.
- Karaçizmeli, M. (2021). Lefebvre ve Foucault'da mekân: Kuramsal bir tartışma. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(52), 166-178. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.996269>
- Kılıç, B. (2024). *Kent, mekân ve duygulanımsal atmosfer: Samsun'da Bir Sahil Parkı Etnografisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kiper, T., Korkut, A., & Üstün Topal, T. (2016). Mekânsal planlamada kadın dostu kent yaklaşımı. *İDİL Sanat ve Dil Dergisi*, 5(26), 1777-1796.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Kulak, H. (2023). Kamusal alan-özel alan ayrımı ve Habermas'ın kamusal alan düşüncesi. *Habitus Toplumbilim Dergisi*, 4(4), 115-144.
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Blackwell Publishing. (Original work published 1974). <https://transnationaleverydaylife.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/09/henri-lefebvre-the-production-of-space.pdf>
- Lim, H. K. (2016). *Planning for emergence: Confronting rule-based and design-based urban development*. Chalmers Tekniska Hogskola, Sweden.
- Liu, W., Xu, H., Wu, J., Li, W., & Hu, H. (2022). Measuring spatial accessibility to refuge green space after earthquakes: A case study of Nanjing, China. *PLoS ONE*, 17. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0270035>
- Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. (2016). *Afet ve acil durumlarda kadın çalıştay sonuç kitabı*. İstanbul: Sivil Düşün AB Programı.
- Mızrak, S., Özdemir, A., & Aslan, R. (2021). Adaptation of hurricane risk perception scale to earthquake risk

- perception and determining the factors affecting women's earthquake risk perception. *Natural Hazards*, 109(3), 2241-2259. <https://doi.org/10.1007/s11069-021-04918-z>
- Mirzaee, S. (2019). *Assessing urban resilience using network science and data mining*, (Doctoral dissertation), Northeastern University, London.
- Mostofa, R., Bonotulshi, D. , & Guaralda, M. (2024). "GenUrban: Shaping cities for all genders"- Right to the city planning framework, Hong Kong, *Cities*. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105081>.
- Özbek, M. (2001). Kamusal mekânlar ve kent haritaları. *Kamusal Alan Kültür ve Toplum Dergisi*, 21(10), 11-12.
- Riedel, F. (2019). Atmosphere. In J. Slaby, & C. V. Scheve (Der.), *Affective Societies: Key Concepts* (s. 85-95) içinde, Routledge.
- Risteen, N. M. (2022). *After the Disaster: Architecture and ruination in twentieth-century Japan* (Doctoral dissertation), Princeton University, New Jersey.
- Roncone, R., Giusti, L., Mazza, M., Bianchini, V., Ussorio, D., Pollice, R., & Casacchia, M. (2013). Persistent fear of aftershocks, impairment of working memory, and acute stress disorder predict post-traumatic stress disorder: 6-month follow-up of help seekers following the L'Aquila earthquake. *Springerplus*, 2, 1-11, doi:10.1186/2193-1801-2-636
- Roy, D., & Mukherjee, M. (2024). Challenges and opportunities for women in disaster risk management. *IDRiM Journal*, 14(2), 228-240.
- Ruberto, D. (2018). *Arts participation and accessibility in Wilmington, Delaware: A youth photovoice Project* (M.A. Thesis), University of Delaware, Delaware.
- Sphere Association. (2018). *The Sphere handbook: Humanitarian charter and minimum standards in humanitarian response*. Geneva: Sphere Association.
- Şener, Ü., & Demirdirek, H. (2014). Toplumsal cinsiyete duyarlı veri çalışması. *İstanbul: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırmaları Vakfı (TEPAV) Yayınları*.
- Terraza, H., Orlando, M. B., Lakovits, C., Lopes Janik, V., & Kalashyan, A. (2020). *Handbook for gender-inclusive urban planning and design*. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33197/145305.pdf>
- Tomak, L., Demirel, T., & Demir, I. (2024). Evaluation of the demographic characteristics and general health status of earthquake survivors affected by the 2023 Kahramanmaraş earthquake; a section from Gaziantep Nurdağı district. *BMC Public Health*, 24(1), 937, <https://doi.org/10.1186/s12889-024-18444-7>
- True, J. (2013). Gendered violence in natural disasters: Learning from New Orleans, Haiti and Christchurch. *Aotearoa New Zealand Social Work*, 25(2), 78-89. <https://doi.org/10.11157/anzswj-vol25iss2id83>
- TÜİK. (2023). Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2024-53783&dil=1>
- Türer Başkaya, F. A. (2023). Afete duyarlı peyzaj planlaması, depremler ve Türkiye. *Peyzaj*, 5(1), 55-62. <https://doi.org/10.53784/peyzaj.1316459>
- TMMOB Peyzaj Mimarları Odası. (2023). *Peyzaj Planlama ve Tasarım ile Afet Riski Azaltma ve Dirençlilik Artırma. Afet Riski Azaltma ve Dirençlilik Artırma Ön Teknik Raporu*, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yayınları, ISBN: 978-605-01-1562-8, https://www.peyzaj.org.tr/resimler/ekler/524f443bec59efd_ek.pdf
- UNFPA. (2023). Türkiye Depremleri ve Devam Eden İhtiyaçlar. <https://turkiye.unfpa.org/en/earthquakes-response>
- United Nations. (2015). Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development. United Nations, Agenda for Sustainable Development web.pdf. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030>
- (Erişim tarihi: 24 Nisan 2023).
- Usta, G., Torpuş, K., Kanbay, Y., & Çınar Özbay, S. (2024). The Turkish adaptation of the fear of earthquake scale. *Natural Hazards*, 120(1), 463-476. <https://doi.org/10.1007/s11069-023-06228-y>
- Villagra, P., Quintana, C., Ariccio, S., & Bonaiuto, M. (2021). Evacuation intention on the Southern Chilean

- coast: A psychological and spatial study approach. *Habitat International*, **117**, 102443, <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2021.102443>.
- Wei, Y., Jin, L., Xu, M., Pan, S., Xu, Y., & Zhang, Y. (2020). Instructions for planning emergency shelters and open spaces in China: Lessons from global experiences and expertise. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, **51**, 101813. <https://doi.org/10.1016/j.iidrr.2020.101813>.
- Yaman, Ö. M., & Akyurt, M. A. (2013). Sosyal Hizmete Kültürel Yaklaşım: 2011 Van Depremi Örneği. *Sosyoloji Dergisi*, **3**, 26-1, 105-144.
- Yang, Y., Zeng, W., Lu, B., & Wen, J. (2021). The contributing factors of delayed-onset post-traumatic stress disorder symptoms: a nested case-control study conducted after the 2008 Wenchuan Earthquake. *Frontiers in Public Health*, **9**, 682714. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.682714>
- Zhang, L. P., Zhao, Q., Luo, Z. C., Lei, Y. X., Wang, Y., & Wang, P. X. (2015). Prevalence and risk factors of posttraumatic stress disorder among survivors five years after the “Wenchuan” earthquake in China. *Health and Quality of Life Outcomes*, **13**, 1-7, DOI 10.1186/s12955-015-0247-z